

*dr inż. Marta Kawa*¹

Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości
Uniwersytet Rzeszowski

Magdalena Kisiel

studentka, Wydział Ekonomii
Uniwersytet Rzeszowski

*dr hab. Maria Grzybek, prof. UR*²

Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości
Uniwersytet Rzeszowski

Wybrane aspekty jakości życia mieszkańców Podkarpacia

WPROWADZENIE

Jakość życia stanowi stopień satysfakcji człowieka czy społeczeństwa z całości kształtu swej egzystencji, wynikający z indywidualnych doświadczeń [Woźniak, 2015, s. 68]. Jakość życia, według R. Kolmana, to stopień zaspokajania potrzeb duchowych i materialnych człowieka oraz całego społeczeństwa, stopień spełnienia oczekiwań umownej normalności w działaniach życia codziennego jednostek i społeczeństwa [Kolman, 2000, s. 2].

Termin „jakość życia” po raz pierwszy pojawił się w słownikach amerykańskich dopiero po II wojnie światowej. W latach 70. XX wieku pojęcie to nabrało innego znaczenia. Pojawiło się w kontekście zmian społecznych, które miały na celu przede wszystkim pomoc ludziom w wydzwignięciu się z bezradności, ubóstwa czy z niedostatku [Ratajczak, 1993, s. 2]. Początkowo jakość życia wyłącznie kojarzono z dobrostanem materialnym, dopiero później do tego pojęcia zostały wprowadzone wartości niematerialne. Zauważono, że wzrost dobrobytu materialnego, jak i również zaspokajanie podstawowych potrzeb nie musi być

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości, ul. M. Źwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: marka@ur.edu.pl

² Adres korespondencyjny: Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości, ul. M. Źwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów.

jednoznaczne ze wzrostem pomyślności. Dlatego rozszerzenie jakości życia z obszaru „mieć” na „być” spowodowało konieczność wprowadzenia nowych kryteriów, do których zaliczono: edukację, wolność, zdrowie czy szczęście [Mularska-Kucharek, 2013, s. 42]. Jakość życia to pojęcie bardzo szerokie mające wiele różnych interpretacji. Każdy rozumie ją inaczej. Jednak przede wszystkim, można określić ją jako umiejętność stawiania najpierw sobie wymagań, a później dopiero innym. Jest to także umiejętność odkrywania we własnej osobie płaszczyzn, które można poprawić czy też zmienić. Jednak często ludzie przede wszystkim poszukują i wymagają zmian u innych, a nie u siebie [Skrzypek, 2001, s. 239]. Życie człowieka jest najistotniejszą wartością, dlatego też, nie ma nic w tym dziwnego, że właśnie zabieganie o jak najlepszą jego jakość nie jest niczym nadzwyczajnym [Wyrostek, 2013, s. 493]. We współczesnej gospodarce praca, odpowiednio wynagradzana, jest jednym z istotnych czynników wpływających na jakość życia.

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych aspektów kształtujących jakość życia mieszkańców Podkarpacia, określanych jako priorytetowe we współczesnym życiu. W artykule przedstawiono ogólny wskaźnik jakości życia, wskaźnik HDI. Oceny jakości życia dokonano w oparciu o czynniki obiektywne i subiektywne. Analizując czynniki obiektywne zwrócono uwagę na takie aspekty życia jak: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, liczbę nowo utworzonych miejsc pracy, stopę bezrobocia rejestrowego dane te przedstawiono w latach 2010–2014 w woj. podkarpackim oraz ogółem w Polsce. Oceny jakości życia w oparciu o czynniki subiektywne dokonano na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2014 roku wśród 100 mieszkańców Podkarpacia. Dobór próby do badania był nielosowy.

CZYNNIKI WARUNKUJĄCE I OKREŚLAJĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA

Jakość życia może być pojęciem mającym na celu określenie natury obiektu, jak i również pozytywne lub negatywne oceny wybranych cech, a także całych analizowanych obiektów. To dualne podejście do jakości życia spowodowało, że w badaniach często możemy spotkać dwa wymiary jakości:

- a. komparatywny, wartościujący, oceniający:
 - wyższa – niższa jakość życia,
 - niski – wysoki poziom jakości życia,
- b. deskryptywny, opisowy:
 - inna jakość życia,
 - różne jakości życia [Kryk, Włodarczyk-Śpiewak, 2006, s. 96].

Trudności z oceną jakości życia wynikają w znacznej mierze z wielokryterialnego charakteru oceny. Ponadto jest to związane ze zróżnicowanym charakterem poszczególnych aspektów czy kryteriów uwzględnianych w ocenie jakości życia [Owsiński, Tarchalski, 2008, s. 60].

Opisowa interpretacja jakości życia jest podstawą do formułowania pojęć pochodnych o charakterze oceniającym, tj. obiektywnej i subiektywnej jakości życia. Wyznacza obszary obserwacji poprzez wyznaczenie zbioru cech oraz dziedzin określających globalną jakość życia (pełne pole obserwacji) i cząstkowe jakości życia (dziedzinowe pole obserwacji) i tworzenia na tej podstawie syntetycznych lub zdezagregowanych miar jakości życia [Borys, 2001, s. 81].

Pierwszym a zarazem najważniejszym z aspektów obiektywnej jakości życia jest uzyskiwany dochód. Dochody stanowią jeden z najbardziej odpowiednich wyznaczników położenia materialnego, jeśli ujmujemy rzecz z perspektywy jednostek [Domański, 2009, s. 117]. Można zauważyć zależność pomiędzy posiadanym dochodem ludzi a ich satysfakcją z życia, która wskazuje, że wyższe dochody wpływają w dużym stopniu na zadowolenie z życia. Zależność ta nie dotyczy jednak całego społeczeństwa. Bardzo mocna zależność pomiędzy poziomem dochodów a poziomem satysfakcji z życia odnosi się do tych grup, które nie mogą zaspokoić podstawowych potrzeb. Wynika z tego, że nawet najbogatsi ludzie nie są szczęśliwsi od przeciętnego człowieka. Osoby z mniejszymi dochodami również mają powody do tego, aby być szczęśliwymi. Dochód prowadzi do wzrostu zadowolenia, ale do ograniczonego poziomu [Mularska-Kucharek, 2013, s. 122].

Ekonomia szczęścia dowodzi, że:

1. Poziom szczęścia indywidualnych osób zależy od poziomu dochodów, ale również występują inne czynniki, od których zależy szczęście; są to np. zdrowie, rodzina.
2. Ważne są względne różnice dochodów. Ich zwiększenie się często jest skutkiem spadku poziomu szczęścia w społeczeństwie.
3. Bezrobocie bardzo negatywnie wpływa na poziom szczęścia człowieka.
4. Przeciętnie mieszkańcy państw bogatych są bardziej szczęśliwi niż mieszkańcy państw biednych, lecz powyżej pewnego poziomu dochodów poziom szczęścia przestaje reagować na wzrost dochodów.

Obiektywne postrzeganie pojęcia jakości życia nie daje jej pełnego obrazu. Koncepcje te dowodzą, że taka sama ilość posiadanych dóbr czy ten sam poziom konsumpcji nie musi dla każdego człowieka stanowić tego samego źródła satysfakcji. Dlatego właściwe określenie jakości życia danej osoby powinno opierać się na analizie jej osobowości, stąd jakość życia w wymiarze subiektywnym winna być rozpatrywana jako następstwo wewnętrznych procesów jednostki i całości jej życia, a ponadto jest ona uzależniona od indywidualnych potrzeb człowieka, od jego indywidualnego systemu wartości i od jego indywidualnego pojęcia sensu życia.

Jakości życia nie należy interpretować wyłącznie za pomocą wyznaczników obiektywnych, określających stopień zaspokojenia potrzeb ludzkich poprzez warunki materialne. Takie podejście w dużym stopniu ogranicza postrzeganie ludzkiej egzystencji do zakresu posiadanych dóbr (wysoki standard życia, bogactwo) i kon-

sumpcji. Zatem należy poszerzyć ocenę jakości życia o sferę subiektywną, do której zostały włączone wartości niematerialne – zdrowie, edukacja, wolność itp.

Zatem w kategorii jakości życia można wyróżnić stałe elementy, do których należą czynniki obiektywne, czynniki społeczne oraz czynniki subiektywne. Czynniki obiektywne dotyczą przede wszystkim dobrobytu materialnego, czynniki społeczne wyznaczają się z reguły za pomocą usług społecznych i dostępnej infrastruktury, zaś odzwierciedleniem czynników subiektywnych są na przykład: odczucia psychiczne jednostek, zadowolenie i szczęście oraz satysfakcja.

Przykładowe elementy oceny jakości życia zarówno obiektywne, jak i subiektywne, dotyczące sytuacji własnej obecnej, jak i przyszłej przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Przykładowe elementy oceny jakości życia

Dziedzina	Zmienna
Standard życia (ekonomiczny)	<ul style="list-style-type: none"> – dochody, – oszczędności, – stan posiadania, – konsumpcja.
Zabezpieczenie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – stosunki rodzinne, – kontakty międzyludzkie, – opieka społeczna, medyczna, – system emerytalny i rentowy.
Poczucie bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> – indywidualne bezpieczeństwo ekonomiczne, – bezpieczeństwo fizyczne, – poziom stresu, – bezpieczeństwo wspólnoty lokalnej, – bezpieczeństwo międzynarodowe.
Poczucie zadowolenia	<ul style="list-style-type: none"> – z pracy, ze sposobu życia, – ze stanu zdrowia, – z wolności obywatelskich, – z klimatu i pogody, – z rodziny i przyjaciół.
Środowisko człowieka i warunki życia	<ul style="list-style-type: none"> – stan środowiska naturalnego, – czystość i utrzymanie porządku, – infrastruktura wodno-ściekowa, – infrastruktura komunikacyjna.
Wskaźniki społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – średnia oczekiwana długość życia, – wskaźnik skolaryzacji i wykształcenia, – liczba organizacji pozarządowych, – wskaźnik rozwodów, samobójstw.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Owsiński, Tarchalski, 2008, s. 65].

Omawiając zagadnienia związane z jakością życia należy również zwrócić uwagę na pojęcie poczucia jakości życia. Niejednokrotnie pojęcia te są stosowane w sposób zamienny, co nie jest prawidłowe. Jakość życia odnosi się przede wszystkim do obiektywnego wymiaru, a punktem wyjścia do formułowania wniosków jest obiektywna rzeczywistość danej osoby, zewnętrzne warunki oraz bodźce i doświadczenia. Z kolei poczucie jakości życia związane jest z subiektywnym ustosunkowaniem się do rzeczywistości i stanowi ocenę, którą kształtują emocje oraz uczucia. Ów fakt stanowi potwierdzenie wieloznaczności zagadnień związanych z jakością życia. B. Piontek podkreśla, że ważny jest również w tym aspekcie rozwój zrównoważony i trwały, który wpływa na poprawę jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych proporcji między kapitałem ekonomicznym, ludzkim i przyrodniczym [Piontek, 2002, s. 82; Piontek, 2010, s. 118].

Trzeba również pamiętać, że wiele cech odnoszących się do zagadnienia jakości życia jest niemierzalnych. Dlatego przy charakteryzowaniu omawianego pojęcia zwykle największy nacisk kładzie się na wskaźniki, które można wyrazić w sposób ilościowy, przy czym takie działanie prowadzi do zubożenia informacji o jakości życia.

Wysoki poziom jakości życia powinien zapewnić rozwój człowieka we wszystkich jego wymiarach, poprzez rozwijanie właściwych proporcji w wytwarzaniu, realizacji i zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych, społecznych, duchowych oraz przyrodniczych.

Dla prezentowanego zjawiska istotne znaczenie ma również fakt, że bez względu na to, w jaki sposób zostanie zdefiniowana jakość życia, zawsze będzie to zjawisko, które jest odczuwalne w kategoriach ocen subiektywnych. Dzieje się tak, dlatego że nie istnieją takie obiektywne normy, które zostały uznane społecznie i które określają jakość życia. Stąd też ocena własnej oraz innych osób jakości życia jest uznawana przez osoby trzecie za stronniczą i jednostronną.

Przyjmuje się również, że istnieją różne czynniki warunkujące i określające jakość życia. Wśród nich wyróżnia się:

1. Bogactwo – pojmowane jako dobra materialne, które znajdują się w posiadaniu ludzi.
2. Zdrowie i samopoczucie.
3. Bezpieczeństwo – w wymiarze zdrowotnym (zagrożenie życia), w wymiarze utraty mienia (klęski żywiołowe, przestępczość) i w wymiarze ekonomicznym (środki finansowe niezbędne do życia).
4. Stan środowiska przyrodniczego.
5. Bogactwo duchowe – dostęp do edukacji i kultury.
6. Przynależność do lokalnej społeczności, stosunki międzyludzkie [Tomczyk-Tołkacz, 2003, s. 69].

JAKOŚĆ ŻYCIA JAKO WYZNACZNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Jakość życia jest bardzo ważna zarówno w wymiarze społecznym jak i ekonomicznym. Jednym z podstawowych mierników, dzięki któremu możemy poznać efekty rozwoju poszczególnych krajów jest wskaźnik rozwoju społecznego, powszechnie znany jako HDI. Jest on zależny od dochodów, zdrowia oraz od poziomu osiągnięć edukacyjnych. Wskazuje on podstawowe kwestie, które powinny być przez państwo wspierane: edukacja, warunki życia oraz zdrowie obywateli. Wskaźnik HDI przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Wskaźniki HDI dla Polski w latach 2008–2014

Rok	HDI dla Polski	Światowy wskaźnik HDI
2008	0,817	0,685
2009	0,826	0,693
2010	0,830	0,698
2012	0,833	0,700
2013	0,834	0,702
2014	0,843	0,711

Źródło: opracowanie własne na podstawie Human Development Report.

Wskaźnik rozwoju społecznego pozwala pogrupować kraje według trzech podstawowych kategorii:

- kraje wysoko rozwinięte 0,8–1,0;
- kraje średnio rozwinięte 0,5–0,8;
- kraje słabo rozwinięte 0,5–0,2.

W każdym kraju występują obszary biedy, co powoduje, że rozkład dochodów jest nierównomierny. Miernik ten wskazuje, że Polska należy do krajów wysoko rozwiniętych. Różnica pomiędzy rozwojem wysokim a średnim jest niewielka, lecz sukcesywnie się powiększa. Od 2008 do 2014 roku wskaźnik ten wzrósł o 0,026. Spowodowane jest to poprawą dochodów ludności, lepszą opieką medyczną, jak i również lepszym dostępem do edukacji. W porównaniu do światowego wskaźnika HDI Polska znajduje się znacznie powyżej średniej, co w 2013 roku uplasowało nasz kraj na 35. pozycji wśród najbardziej rozwiniętych krajów świata. Najwyższy wskaźnik rozwoju społecznego występuje w Norwegii. Światowy wskaźnik HDI obniżają przede wszystkim państwa afrykańskie, w których panuje niski poziom dochodów, edukacji, a przede wszystkim państwo nie dostarcza na tych obszarach odpowiedniej opieki zdrowotnej,

gdzie wiele osób cierpi z powodu niedostatku i głodu. Edukacja stanowi najważniejszy instrument formowania kapitału ludzkiego, w późniejszym czasie kapitału społecznego [Wosiek, 2015, s. 352].

Każdy człowiek pragnie czuć się bezpiecznie zarówno w wymiarze społecznym, jak i ekonomicznym. Odpowiednie wynagrodzenie pozwala mu zapewnić przede wszystkim bezpieczeństwo ekonomiczne dla siebie, jak i swoich najbliższych. Tabela 3 ukazuje, jak kształtowało się przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce oraz na Podkarpaciu w latach 2010–2014.

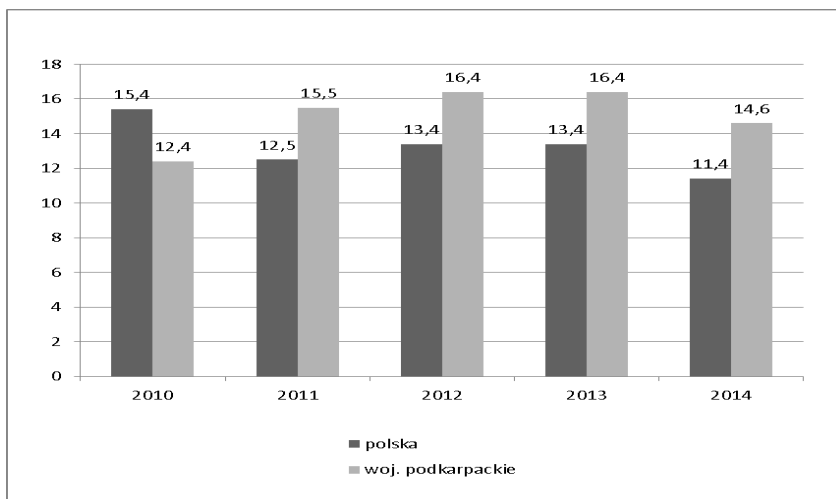
Tabela 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce i woj. podkarpackim w latach 2010–2014

Wyszczególnienie	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	3435,00	3625,21	3744,38	3877,43	4003,99
Woj. podkarpackie	2877,43	3023,21	3152,36	3282,69	3412,30

Źródło: opracowania własne na podstawie danych zawartych w Banku Danych Lokalnych.

W 2010 roku w Polsce wynagrodzenie brutto wynosiło 3435 zł. Wynagrodzenie w województwie podkarpackim znacznie gorzej wypada w porównaniu z przeciętnymi miesięcznymi wynagrodzeniami w Polsce. Wynosi zaledwie 2877,43 zł. Z zaprezentowanych danych wynika, że poziom miesięcznych wynagrodzeń brutto sukcesywnie wzrasta. W roku 2012 w Polsce wynosiło 3744,38 zł, natomiast w 2014 roku 4003,99 zł. Podkarpacie również odnotowało wzrost wynagrodzenia, bowiem w roku 2011 wynosiło 3023,21 zł, a w 2014 roku 3412,30 zł. Wzrost dochodów sprawia, że ludzie czują się bezpiecznie. Mogą w ten sposób pozwolić sobie na zaspokojenie nie tylko potrzeb pierwszego rzędu, ale również na zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu. Wzrost dochodów wpływa na polepszenie jakości życia nie tylko w wymiarze obiektywnym, ale przede wszystkim w subiektywnym. Jesteśmy bardziej zadowoleni, cieszą nas większe zarobki, a co się z tym wiąże – perspektywa lepszego życia.

Poczucie bezpieczeństwa jest uzależnione od tego czy posiadamy pracę, z której otrzymujemy wynagrodzenie. Wśród naszego społeczeństwa pojawiają się jednostki, których zarobki znacznie przewyższają średnią krajową. To właśnie tylko nieliczni mogą pozwolić sobie na posiadanie dóbr luksusowych. Również nie należy zapominać, że w naszym społeczeństwie istnieją takie jednostki, które pozostają bez pracy i są zmuszone do korzystania z pomocy opieki społecznej, bądź też popadają w ubóstwo. Na wykresie 1 przedstawiono, jak zmieniała się stopa bezrobocia rejestrowego w naszym kraju i woj. podkarpackim.

Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010–2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych.

Jak można zauważyć, liczba bezrobotnych w naszym kraju utrzymuje się na podobnym poziomie od 2010 roku różniąc się zaledwie o spadek bądź wzrost o jeden procent. W roku 2010 stopa bezrobocia wynosiła 12,40%. W kolejnych latach jej poziom wzrastał bądź też malał. W roku 2011 poziom ten wzrósł do poziomu 12,50%, w roku 2012 i 2013 było to 13,40%, z kolei w roku 2014 poziom ten już wynosił 11,40%. W województwie podkarpackim poziom stopy bezrobocia jest znacznie wyższy. W roku 2012 osiągnął najwyższy poziom, tj. 16,40%. W kolejnych latach odnotowano spadek, a w roku 2014 poziom ten był najniższy i wynosił 14,60%.

Brak pracy, która umożliwiłaby godne życie na odpowiednim poziomie przyczynia się do tego, że ludzie podejmują decyzję o migracji. W warunkach ciągle postępującej globalizacji liczba migrujących stale rośnie. Bezrobocie, niskie płace, brak perspektyw zawodowych oraz strach przed ubóstwem przyczyniają się do tego, że coraz większa liczba osób decyduje się na migrację, ponieważ w kraju nie może znaleźć zatrudnienia. Dlatego tak ważne jest tworzenie nowych miejsc pracy. Liczbę nowo utworzonych miejsc pracy w Polsce i województwie podkarpackim przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w tys. osób

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	609,3	580,3	465,0	502,4	614,8
Woj. podkarpackie	23,7	23,1	20,3	24,0	20,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych.

W Polsce sukcesywnie wzrasta liczba miejsc pracy. Jedynie w roku 2012 zauważalny był spadek. W 2014 roku 614,8 tys. osób znalazło zatrudnienie w nowo utworzonych miejscach pracy. Wyniki są zadowalające, a perspektywy coraz lepsze. Z kolei w województwie podkarpackim liczba nowych miejsc pracy waha się w każdym roku. Zauważalne są wzrosty, jak i spadki zatrudnienia. W 2013 roku 24 tys. osób zostało zatrudnionych, a w roku 2014 było to już mniej o 3,8 tys. osób, które pracowały w nowo utworzonych miejscach pracy.

Utrata pracy oraz możliwość powrotu na rynek pracy powodują liczne konsekwencje w życiu człowieka, między innymi zmieniają się dochody, styl życia, stan zdrowia oraz kondycja psychiczna [Czapiński, Panek, 2015, s. 397].

Czynniki, które wpływają na jakość życia zmieniają się w zależności od zmian i problemów, z jakimi spotykamy się w życiu codziennym. Obecnie jednym z aspektów, który w znacznym stopniu wpływa na jakość życia jest praca.

OCENA WPLYWU WYBRANYCH CZYNNIKÓW NA JAKOŚĆ ŻYCIA

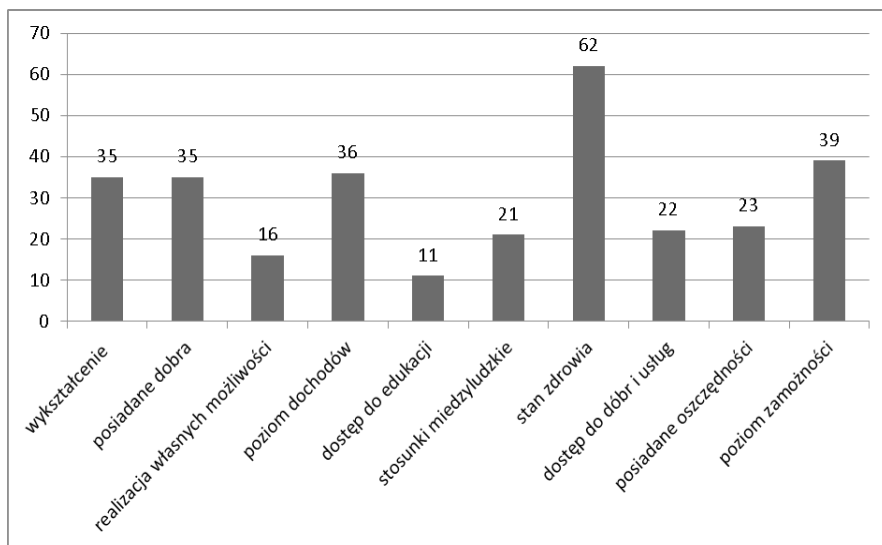
Każda osoba dąży do tego, żeby być szczęśliwą; jest to wpisane w naturę każdego człowieka. Szczęście można osiągnąć poprzez rzeczy materialne, jak i również te niematerialne. Na nasze zadowolenie może mieć wpływ awans czy też podwyżka w pracy, jak również wygrana na loterii lub też przeprowadzka w inne miejsce. Na nasze szczęście mogą mieć wpływ także relacje z rodziną, przyjaciółmi oraz znajomymi.

Tak naprawdę nie ma jednoznacznej definicji pojęcia jakości życia. Każdy z nas rozumie ją inaczej. Dla jednych wystarczy zaspokojenie podstawowych potrzeb i posiadanie materialnych przedmiotów. Z kolei dla innych najważniejsze są relacje międzyludzkie oraz realizacja życiowych zadań. To przede wszystkim od nas zależy, jaką drogę wybierzemy, aby osiągnąć jak najwyższy poziom jakości życia.

Na poziom jakości życia wpływ ma wiele czynników. Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy Podkarpacia najbardziej obawiają się zwolnienia z pracy, na co wskazało prawie 60% ankietowanych.

Opinie badanych dotyczące wpływu wybranych czynników na jakość życia zostały przedstawione na wykresie 2, na stronie 191.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że wśród mieszkańców Podkarpacia największy wpływ na jakość życia ma stan zdrowia, wykształcenie, poziom zamożności oraz poziom dochodów. W mniejszym stopniu wpływ mają posiadane dobra, dostęp do dóbr i usług oraz oszczędności. Wśród ankietowanych najmniej wskazań otrzymały stosunki międzyludzkie, rozwijanie i realizacja własnych możliwości oraz dostęp do edukacji i kultury.

Wykres 2. Wpływ wybranych czynników na jakość życia (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Odpowiedni poziom zadowolenia z poszczególnych elementów funkcjonowania w życiu społecznym wpływa na poziom jakości życia.

PODSUMOWANIE

Na jakość życia ma wpływ bardzo wiele czynników, które trudno jest jednoznacznie określić; są to zarówno czynniki obiektywne, jak i czynniki subiektywne. Czynniki obiektywne dotyczą przede wszystkim dobrobytu materialnego, poziomu dochodów, zaś odzwierciedleniem czynników subiektywnych są na przykład: poczucie bezpieczeństwa, stan zdrowia fizycznego i psychicznego jednostek, poczucie szczęścia oraz satysfakcja. Pierwszym, a zarazem najważniejszym z aspektów obiektywnej jakości życia jest uzyskiwany dochód. Dochody stanowią jeden z najważniejszych czynników wpływających na sytuację materialną poszczególnych osób. Wyższe dochody często wpływają na zadowolenie i jakość życia. Na Podkarpaciu poziom wynagrodzenia jest jednym z najniższych. W Polsce w 2014 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło ponad 4 tys. zł, natomiast w województwie podkarpackim nie przekroczyło 3,5 tys. zł. Mieszkańcy Podkarpacia najbardziej obawiają się utraty pracy. Z przeprowadzonych badań wynika, że największy wpływ na jakość życia ma stan zdrowia, poziom zamożności oraz poziom dochodów. Na jakość życia ma wpływ bardzo wiele czynników, które zmieniają się w zależności od sytuacji społeczno-gospodarczej danego państwa.

stwa, między innymi poziom bezrobocia, wysokość przeciętnego wynagrodzenia oraz możliwość tworzenia miejsc pracy. Ponadto problemy jak również pojawiające się możliwości, z jakimi spotykamy się w życiu codziennym wpływają na ocenę jakości życia. Obecnie praca jest jednym z ważnych aspektów, który w znacznym stopniu wpływa na jakość życia.

BIBLIOGRAFIA

- Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/wymiary> (dostęp: 4.08.2016 r.).
- Borys T., 2001, *Jakość życia a zrównoważony rozwój. Relacje i pomiar* [w:] *Ekonomia a rozwój zrównoważony. Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Ekonomia i Środowisko, Białystok.
- Domański H., 2009, *Spoleczeństwa europejskie. Stratyfikacja i systemy wartości*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Czapiński J., Panek T. (red.), 2015, *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, Rada Monitoringu Społecznego, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa, www.diagnoza.com (dostęp: 4.08.2016 r.).
- Human Development Report, http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf (dostęp: 4.08.2016 r.), <https://doi.org/10.18356/ea1ef3b1-en>
- Kolman R., 2000, *Zespoły badawcze jakości życia*, „Problemy Jakości”, nr 2.
- Kryk B., Włodarczyk-Śpiewak K., 2006, *Wybrane aspekty jakości życia na przykładzie województwa zachodniopomorskiego* [w:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, red. D. Kopycińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Mularska-Kucharek M., 2013, *Kapitał społeczny a jakość życia. Na przykładzie zbiorowości wielkomiejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Owiński J.W., Tarchalski T., 2008, *Pomiar jakości życia. Uwagi na marginesie pewnego rankingu*, Zeszyty Naukowe Wydziału Informatyki Technicznej Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania, „Współczesne Problemy Zarządzania”, nr 1.
- Piontek B., 2002, *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Piontek B., 2010, *Współczesne uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego (ujęcie syntetyczne)*, „Problemy Ekorozwoju: studia filozoficzno-socjologiczne”, Vol. 5, nr 2, Wydawca: Polska Akademia Nauk.
- Ratajczak Z., 1993, *W pogoni za jakością życia. O psychologicznych kosztach radzenia sobie w sytuacji kryzysu ekonomicznego*, Kolokwia Psychol, Warszawa.
- Skrzypek E., 2001, *Czynniki kształtujące jakość życia* [w:] *Ergonomia niepełnosprawnym, jakość życia*, red. J. Lewandowski, J. Lecewicz-Bartoszewska, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź.
- Tomczyk-Tołkacz J. (red.), 2003, *Jakość życia w perspektywie nauk humanistycznych, ekonomicznych i ekologii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Jelenia Góra.

- Wosiek M., 2015, *Niespójności w rozwoju kapitału ludzkiego w Polsce – spojrzenie przez pryzmat koncepcji kapitału intelektualnego*, cz. 1: *Kapitał ludzki a kapitał społeczny*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” nr 41, red. nauk. M.G. Woźniak, Wydawnictwo UR, Rzeszów.
- Woźniak M., 2015, *Jakość życia społeczeństwa jako główny cel rozwoju obszarów wiejskich woj. podkarpackiego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 378, <https://doi.org/10.15611/pn.2015.378.05>
- Wyrostek M., 2013, *Praca jako determinanta jakości życia człowieka*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania. Zarządzanie i Finanse, Uniwersytet Gdański, nr 1/3, Gdańsk.

Streszczenie

W artykule przedstawiono wybrane aspekty wpływające na kształtowanie jakości życia mieszkańców. Oceny jakości życia dokonano w oparciu o czynniki obiektywne i subiektywne. Określając czynniki obiektywne uwzględniono między innymi przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, stopę bezrobocia rejestrowego. Oceny jakości życia w oparciu o czynniki subiektywne dokonano na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Podkarpacia. Trudno jest określić jednoznaczną definicję pojęcia jakości życia. Każdy z nas rozumie ją inaczej. Dla jednych wystarczy zaspokojenie podstawowych potrzeb i posiadanie odpowiednich dóbr materialnych. Z kolei dla innych najważniejsze są bezpieczeństwo, relacje międzyludzkie oraz realizacja życiowych planów. Na poziom jakości życia wpływa wiele czynników, między innymi posiadanie zatrudnienia i związane z tym odpowiednie wynagrodzenie. W 2014 roku w Polsce wynagrodzenie brutto przekroczyło 4 tys. zł. Jednak poziom wynagrodzenia w województwie podkarpackim był znacznie niższy, gdyż nie przekroczył 3,5 tys. zł. Z badań wynika, że mieszkańcy Podkarpacia najbardziej obawiają się zwolnienia z pracy, na co wskazało prawie 60% ankietowanych. Utrata pracy powoduje zmniejszenie lub utratę dochodów, zmianę stylu życia oraz często pogorszenie stanu zdrowia fizycznego i psychicznego. Z przeprowadzonych badań wynika, że największy wpływ na jakość życia mieszkańców Podkarpacia ma stan zdrowia, wykształcenie, poziom zamożności oraz poziom dochodów. Na jakość życia ma wpływ bardzo wiele czynników, które zmieniają się w zależności od sytuacji społeczno-gospodarczej danego państwa. Ponadto problemy, jak również pojawiające się możliwości, z jakimi spotykamy się w życiu codziennym wpływają na ocenę jakości życia. Obecnie jednym z aspektów, który w znacznym stopniu wpływa na jakość życia jest praca.

Słowa kluczowe: jakość życia, czynniki obiektywne, czynniki subiektywne, praca

Selected aspects of life quality of Podkarpacie residents

Summary

The article presents some aspects that affect the development of the quality of life. The quality of life was based on objective and subjective factors. The objective factors are, among other things, the average monthly gross wage, unemployment rate registered. Quality of life due to subjective factors was based on a survey conducted among the residents of Podkarpacie. It is difficult to determine a clear definition of the concept of quality of life. Each of us understands it differently. For some, it is enough to meet the basic needs and the availability of appropriate material goods. In turn, for the others most important are security, human relations and the realization of life plans. The level of

quality of life is affected by many factors, among others, having employment and related appropriate remuneration. In 2014, gross salary in Poland exceeded 4 thousand PLN. However, the level of remuneration in Podkarpackie was much lower, because it does not exceed 3.5 thousand PLN. Research shows that the people of Podkarpackie are most afraid of dismissal, which was indicated by almost 60% of respondents. Job loss causes a decrease or loss of income, changing lifestyle and often deteriorating state of physical and mental health. In the study, the biggest impact in terms of the quality of life of the inhabitants of Podkarpackie is put on health, education, the level of wealth and income levels. The quality of life is affected by a number of factors, which vary depending on the socio-economic situation of the country concerned. In addition, problems as well as emerging opportunities which we encounter in everyday life affect the assessment of the quality of life. Currently, one of the aspects, which greatly affects the quality of life is work.

Keywords: quality of life, objective factors, subjective factors, work

JEL: E24, J23